

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-85)

DÜNYA KUDUZ GÜNÜ (28 EYLÜL 2026)

Kuduz *Rhabdoviridae* ailesinden *Lyssavirus*'un neden olduğu akut viral bir zoonotik hastalıktır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre her yıl dünyada 59.000 kişiden fazla insan kuduz nedeniyle yaşamını yitirmektedir.¹ İnsan kuduz olgularının %99'una kadarında virüsün bulaşmasından köpekler sorumludur. Özellikle 5–14 yaş arasındaki çocuklar sık etkilenen gruplar arasında yer almaktadır. Kuduz, köpek, kedi, çiftlik hayvanları ve yabani hayvanlar dahil olmak üzere memelileri enfekte eder. Kuduz virüsü insanlara ve hayvanlara esas olarak enfekte hayvanın tükürüğü aracılığıyla; ısırık, tırmalama veya tükürüğün göz, ağız ya da açık yara gibi mukozal (vücudun dış ortamla bağlantılı iç yüzeylerini kaplayan ve bu bölgelerin korunmasına yardımcı olan nemli doku tabakası) veya bütünlüğü bozulmuş dokularla doğrudan teması sonucunda bulaşır. Klinik belirtiler ortaya çıktıktan sonra kuduz hastalığı neredeyse %100 ölümcüldür.

Kuduzun kuluçka süresi genellikle 2-3 ay olmakla birlikte, virüsün giriş bölgesi ve alınan viral yük gibi faktörlere bağlı olarak 1 hafta ile 1 yıl arasında değişebilir. Başlangıç belirtileri, ateş, ağrı ve yara bölgesinde olağandışı veya açıklanamayan karıncalanma, batma ya da yanma hissi gibi bulgulardan oluşabilir. Virüs merkezi sinir sistemine doğru ilerledikçe beyin ve omurilikte ilerleyici ve ölümcül bir inflamasyon gelişir. İnsanlarda klinik kuduz destekleyici ve yoğun tıbbi tedavi ile yönetilebilir; ancak hastalığın klinik evrede tamamen iyileşmesi son derece nadirdir ve iyileşme gerçekleşse dahi ciddi nörolojik sekeller bırakabilir.²

Kuduzun iki temel klinik formu bulunmaktadır:

1. Ensefalitik Kuduz

Ensefalitik (Beyin iltihabı) form, hiperaktivite, aşırı huzursuzluk, halüsinasyonlar, koordinasyon bozukluğu, hidrofobi (su korkusu) ve aerofobi (hava akımına veya cereyana karşı aşırı duyarlılık/korku) ile karakterizedir. Ölüm genellikle birkaç gün içerisinde kalp ve solunum durması sonucunda meydana gelir.

2. Paralitik Kuduz

Paralitik kuduz, tüm insan kuduz olgularının yaklaşık %20'sini oluşturur. Bu form, ensefalitik forma kıyasla daha az dramatik ve genellikle daha uzun süreli bir klinik seyir gösterir. Kas paralizi (felç) genellikle yara bölgesinden başlayarak ilerleyici biçimde gelişir. Zaman içerisinde koma ortaya çıkar ve nihayetinde ölüm meydana gelir. Paralitik kuduz sıklıkla başka nörolojik hastalıklarla karıştırılabildiğinden, hastalığın olduğundan daha düşük bildirilmesine neden olabilir.²

Kuduzla yakalanma ihtimali olan hayvanların ısırıkları, yeri ne olursa olsun kuduz için risk oluşturur. Açık yara, kesi, mukozaların tükürük, salya ve diğer doku, hayvanlarda kullanılan canlı aşı yemleri gibi potansiyel enfekte olabilecek materyalle teması ve tırmalama da ısırık dışı kuduz riskli temas olarak kabul edilir. Temas sonrası yara veya ısırık bölgesi vakit kaybedilmeden bol su ve sabunla iyice yıkanmalı,

¹ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotik-ve-vektorel-hastaliklar/kuduz.html> Erişim:22.09.2026

² [Internet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/rabies> Erişim:23.09.2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-85)

yıkama işlemi bittikten sonra alkol veya tentürdiyot gibi iyotlu antiseptikler uygulanmalı ve aşılama olabildiğince erken başlanmalıdır. Kuduzda kuluçka süresi çok değişken olduğundan, riskli temas sonrasında aradan geçen süreye bakmaksızın koruyucu tedaviye başlanmalıdır.³ **KUDUZ, AŞIYLA KORUNULABİLEN BİR HASTALIKTIR!**

2015 yılında dünya genelinde, 2030 yılına kadar köpek kaynaklı kuduz nedeniyle meydana gelen insan ölümlerinin sıfıra indirilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve Kuduz Kontrolü için Küresel İttifak (GARC) tarafından “Kuduzla Birlikte Mücadele (United Against Rabies)” iş birliği oluşturulmuştur. Küresel stratejik plan, ülkelerin kendi koşullarına uygun şekilde yürüteceği çalışmalarla bu hedefe ulaşılmasını desteklemektedir.⁴

Her yıl 28 Eylül, kuduzdan korunma konusunda farkındalık oluşturmak ve hastalığın ortadan kaldırılmasına yönelik kaydedilen ilerlemeye dikkat çekmek amacıyla Dünya Kuduz Günü olarak kutlanmaktadır. Bu tarih, aynı zamanda ilk kuduz aşısını geliştiren Fransız kimyager ve mikrobiyolog Louis Pasteur'ün ölüm yıl dönümüdür.⁵

Dünya Kuduz Günü kapsamında her yıl farklı bir tema belirlenmektedir. Global Alliance for Rabies Control (GARC) tarafından belirlenen 2026 yılı Dünya Kuduz Günü teması “**Birlikte Daha Güçlüyüz (Stronger Together)**” olarak açıklanmıştır. Bu tema, kuduzun ortadan kaldırılmasının ancak farklı paydaşların iş birliği ve ortak çabalarıyla mümkün olabileceğine dikkat çekmekte; toplumlar, veteriner hekimler, sağlık çalışanları, kamu kurumları, eğitimciler ve uluslararası kuruluşlar arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesini vurgulamaktadır. Tema kapsamında ayrıca köpeklerin aşılmasına erişimin artırılması, kuduz sürveyans ve bildirim sistemlerinin geliştirilmesi, toplumun bilinçlendirilmesi ve insan ve hayvan sağlığını korumaya yönelik politikaların desteklenmesi gibi alanlarda ortak hareket edilmesinin önemi öne çıkarılmaktadır.

Şekil 1. Dünya Kuduz Günü 2026: Birlikte Daha Güçlüyüz⁶

³ [Internet] https://ekutuphane.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/Kuduz_Profilaksi_Rehberi.pdf Erişim:23.09.2026

⁴ [Internet] <https://openknowledge.fao.org/items/fd4f6eaa-a519-4fbd-bdb4-c7fd4696b27d> Erişim:23.09.2026

⁵ [Internet] <https://www.who.int/campaigns/world-rabies-day> Erişim:24.09.2026

⁶ [Internet] <https://rr-africa.woah.org/en/events/world-rabies-day-2026/> Erişim:24.09.2026